

DAMIAN GUZEK

*Instytut Nauk Politycznych i Dziennikarstwa
Uniwersytet Śląski, Katowice*

KS. RAFAŁ LEŚNICZAK

*Katedra Teorii, Aksjologii i Prawa Mediów
Instytut Edukacji Medialnej i Dziennikarstwa
Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego, Warszawa*

WPROWADZENIE

Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z 20 września 2018 r. w sprawie dziedzin nauki i dyscyplin naukowych oraz dyscyplin artystycznych, umiejscowia w dziedzinie nauk społecznych dyscyplinę nauki o komunikacji społecznej i mediach. Teksty zamieszczone w 1. tomie Łódzkich Studiów Teologicznych 2019 r. wpisują się zasadniczo w tę dyscyplinę.

Należy zauważyć, że obecny tom kwartalnika stanowi kontynuację tematu zapoczątkowanego przed trzema laty: FORMY KOMUNIKOWANIA JAKO NOWE OBSZARY DUSZPASTERSKIEJ TROSKI 25(2016)1, część I oraz 27(2018)1, część II.

W niniejszym tomie Czytelnik odnajdzie artykuły autorów reprezentujących następujące ośrodki badawcze: Uniwersytet Łódzki, Uniwersytet Śląski, Uniwersytet Rzeszowski, Uniwersytet Wrocławski, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie, Akademię Humanistyczną im. Aleksandra Gieyszтора w Pułtusku.

Tom otwiera artykuł **Barbary Bogolebskiej**, *Jan Turnau – dziennikarz wyznaniowy*, który jest refleksją medjoznawczą nad dziennikarstwem prasowym i internetowym Jana Turnaua. Autorka z powodzeniem dowodzi, że Turnau wpływa na zmianę myślenia o Kościele w środowiskach katolickich, ale również pozachrześcijańskich, zwłaszcza że wypowiada się w wielu gatunkach literackich i pisze nieteologicznym i niespecjalistycznym językiem.

Maja Brodnicka podejmuje zagadnienie wizerunku prasowego Jarosława Kaczyńskiego w tygodnikach opinii „Newsweek Polska” i „W Sieci” podczas polskiej kampanii parlamentarnej w 2015 r. Jest to studium medjoznawczo-politologiczne, w którym autorka ukazuje nasilające się procesy personalizacji w mediach. Brodnicka dowodzi, że media, w tym prasa opinii, przyczyniają się do poszerzenia

granic ludzkiego komunikowania, czyniąc to w sposób zapośredniczony. Środki masowego komunikowania przenikają politykę, zwłaszcza jeśli wziąć pod uwagę okres kampanii wyborczej, w której współuczestniczą.

Ksiądz **Krzysztof Horowski** dokonuje analizy orędzi Jana Pawła II na Światowy Dzień Migranta i Uchodźcy w latach 1985–2005. Zdaniem autora, papieska myśl uwieczniona w dokumentach, podparta obserwacją oraz wnikliwą oceną globalnego kryzysu uchodźczego początku XXI w., jest nadal inspiracją wielu dyskusji przekutyh w konkretne i zdecydowane kroki zmierzające do określenia podmiotowości społecznej.

W artykule „*Świętość*” w mediach społecznościowych na podstawie nauczania papieża Franciszka, **Magdalena Jeżak-Śmigieliska** i ks. **Maciej Makuła**, na podstawie analizy Adhortacji apostołskiej papieża Franciszka *Gaudete et exsultate*, próbują odpowiedzieć na pytanie, jak chrześcijanin ma współcześnie realizować świętość. Zdaniem autorów, problem wykorzystywania nowych mediów w procesie ewangelizacji nie jest jeszcze uporządkowany, ponieważ jest to nowe zjawisko w społeczeństwach i w Kościele. Niektórzy medioznawcy proponują następujące działania w tym zakresie: ewangelizację kultury elektronicznych mediów, poznawanie natury elektronicznych mediów, szkolenie umiejętności adekwatnego doboru mediów oraz nadanie hierarchii mediów w wykorzystaniu ich do ewangelizacji.

Publikacja **Magdaleny Jeżak-Śmigieliskiej** *Rzetelność dziennikarska w polskiej telewizji publicznej* wpisuje się w teoretyczny namysł nad etyką dziennikarską. Autorka odwołuje się m.in. do badań Williama Riversa i Cleve`a Mathewsa, dotyczących prawdy i wiarygodności. Jeżak-Śmigieliska porusza następnie zagadnienie rzetelności dziennikarskiej w wybranych programach nadawanych przez Telewizję Polską w 2017 r. W publikacji dokonuje także analizy dokumentu *Zasady etyki dziennikarskiej w Telewizji Polskiej S.A. – informacja, publicystyka, reportaż, dokument i edukacja*.

W artykule *Polityka informacyjna parafii w diecezji rzeszowskiej w 2018 r. Wyniki badań*, **Paweł Kuca** i **Zbigniew Chmielewski** prezentują i analizują wyniki badań dotyczących polityki informacyjnej prowadzonej przez księży w parafiach Kościoła rzymskokatolickiego w diecezji rzeszowskiej. Badania zostały przeprowadzone na podstawie anonimowych wywiadów ankietowych. Ich celem była analiza wykorzystania narzędzi polityki informacyjnej w parafiach diecezji rzeszowskiej. Autorzy dowodzą, że największe znaczenie w kształtowaniu polityki informacyjnej parafii w diecezji rzeszowskiej mają nadal tradycyjne narzędzia działań komunikacyjnych.

Kolejne dwa teksty tomu to artykuły ks. **Rafała Leśniczaka**. Pierwszy z nich, *Komunikowanie polityczne papieża Franciszka na temat wartości nienegocjowalnych. Analiza orędzi papieskich na Światowy Dzień Migranta (2014–2018) oraz ich zmediatyzowany przekaz na portalu wpolityce.pl*, jest próbą zaprezentowania instytucjonalnego przekazu papieża Franciszka na temat wartości nienegocjowalnych, został podjęty przy okazji obchodzonego rokrocznie Światowego Dnia Migranta i Uchodźcy oraz sposobu jego relacjonowania na portalu wpolityce.pl. Analizą zawartości objęto papieskie orędzia na tę okoliczność z lat 2014–2018 oraz

teksty opublikowane na opiniotwórczym portalu internetowym wpolityce.pl. Autor dokonał oceny zgodności przekazu papieskiego z dyskursem medialnym, w kontekście następujących wartości nienegocjowalnych: prawa do życia, poszanowanie dla rodziny zbudowanej na fundamencie związku mężczyzny i kobiety oraz prawa do wychowania dzieci przez rodziców. W drugim artykule, *Proeuropejskość czy eurosceptycyzm? Wizerunek Unii Europejskiej w kontekście kryzysu migracyjnego i uchodźczego w ogólnopolskiej prasie opinii*, ks. **Rafał Leśniczak** podjął próbę określenia dominującej tendencji (proeuropejskiej vs. eurosceptycznej) w sposobie prezentacji Unii Europejskiej w ogólnopolskiej prasie opinii, w kontekście kryzysu migracyjnego i uchodźczego w 2015 r. Badania odnoszą się do okresu bezpośrednio następującego po zakomunikowaniu opinii publicznej 31 sierpnia 2015 r. przez kanclerz Angelę Merkel decyzji o otwarciu granic Niemiec dla uchodźców.

W artykule *Rola środków przekazu w służbie miłosierdzia. Na kanwie nauczania Jana Pawła II* ks. **Robert Nęcek** podejmuje trzy istotne zagadnienia: dziennikarski etos służby, stanowisko Jana Pawła II na temat pojęcia miłosierdzia, sposób, w jaki media mogą stać się płaszczyzną promocji miłosierdzia w świecie. Drugi artykuł ks. **Roberta Nęcka**, jest próbą określenia tożsamości nauk o mediach w aspekcie interdyscyplinarności.

Adam Warzecha podjął studium przypadku samospalenia Piotra Szczęsnego. Artykuł *Samospalenie Piotra Szczęsnego. Jak w trakcie skandalu zmieniają się znaczenia?* stanowi przykład zastosowania krytycznej analizy dyskursu (KAD) do badania złożonych i nieprzejrzystych zjawisk społecznych. Stawia sobie za cel znalezienie odpowiedzi na pytania: jakie mechanizmy komunikacyjne zostały wówczas uruchomione i jakie strategie dyskursywne ujawniły się w trakcie debaty publicznej wywołanej samospaleniem Piotra Szczęsnego.

Ksiądz **Marek Weresa** w artykule *Zadania mediów w ujęciu Benedykta XVI. Na podstawie analizy zawartości orędzi na światowy dzień środków społecznego przekazu (2006–2013)* prezentuje analizę nauczania papieża Benedykta XVI dotyczącego najważniejszych zadań mediów. Badanie zostało przeprowadzone z wykorzystaniem orędzi na Światowy Dzień Środków Społecznego Przekazu, w latach 2006–2013. Podjęta analiza stanowi odpowiedź na współczesne zjawiska społeczne związane z epoką mediów i podsumowuje nauczanie papieskie w zakresie nauk o mediach.

Artykuł ks. **Krzysztofa Stępnia**, *Reklama religijna a nowa ewangelizacja. Wyzwania i możliwości*, zawiera pogłębioną refleksję nad reklamą religijną jako narzędziem nowej ewangelizacji. Tekst prezentuje autorską definicję reklamy religijnej, jej typologię oraz ukazuje wybrane zagadnienia związane z reklamą religijną jako medium wykorzystywanym do komunikacji Kościoła katolickiego z szeroko rozumianym odbiorcą. Artykuł opiera się na pionierskich badaniach, jakie autor przeprowadził w Laboratorium Badań Medioznawczych Uniwersytetu Warszawskiego nad fenomenem reklamy religijnej.

Tom dopełnia dział *Miscellanea*. Znajdujemy tu dwa ważne artykuły. Ksiądz **Franciszek Mickiewicz**, pochyla się nad Listem św. Judy, najmniej znanym i najrzadziej czytany z pism nowotestamentowych. Jest on pomijany raczej nie

dlatego, że jest krótki (ma zaledwie 25 wersetów) i nie zawiera treści ważnych dla teologii chrześcijańskiej, ale przede wszystkim dlatego, że jego autor posługuje się bardzo ciętym językiem. Juda potępia bezbożnych grzeszników, używając inwektyw i dosadnych metafor, które nie idą w parze z ewangeliczną zasadą miłości, przekazaną apostołom przez Jezusa. Autor artykułu kompetentnie prezentuje owe metaforyczne inwektywy.

Ksiądz **Andrzej P. Perzyński** w artykule *Christian-Jewish Relations. A very short introduction* syntetycznie prezentuje zmiany w relacjach chrześcijańsko-żydowskich, jakie zaszły od początku XX w. Mogą one posłużyć jako wielce obiecująca na przyszłość część wielkiego dialogu międzyreligijnego. Zbliżenie w tych relacjach i rozwój nowych wspólnych dróg myślenia dokonało się za sprawą małej grupy uczonych oraz liderów religijnych. Nowe dążenia zbiegły się z tragedią Holokaustu, powstaniem państwa Izrael, rozwojem ruchu ekumenicznego, pracami Soboru Watykańskiego II (1962–1965). Te wielkie dziejowe wydarzenia i prądy przyczyniły się do dalszego pogłębiania pozytywnych i przełomowych przemian. Ksiądz Perzyński swoją syntezą czyni wkład w dialog, którego wymownym świadectwem jest corocznie w styczniu obchodzony Dzień Judaizmu. Artykuł został napisany w języku angielskim.

W niniejszej edycji łódzkiego kwartalnika naukowego publikacje mają zarówno charakter konceptualny, jak i odwołują się do badań empirycznych. Należy wyrazić nadzieję, że tom 28(2019)1 „Łódzkich Studiów Teologicznych” zagwarantuje Szanownym Czytelnikom interesującą lekturę tekstów z dyscypliny nauk o komunikacji społecznej i mediach oraz jednocześnie będzie inspiracją do własnych poszukiwań naukowych i zaproszeniem do współpracy z naszym czasopismem.